

Διὰ τὸν Ἰνδὸν δέ κόσμος οὗτος δὲν εἶνε ὁ εὐτυχέστερος τῶν δυνατῶν, ἡδύρατο καὶ ἐποεπε τὰ εἶνε πληρέστερος, ἀνταποκρινόμενος πρὸς τοὺς πόθους αὐτοῦ, τὰς φυσικὰς καὶ ἡθικὰς χρείας ὡς ἐκ τῆς ἀγεπαρκείας ταύτης ἀνθρώπινος βίος ἐξελίσσεται ἐπὶ τοῦ γητού τούτου πλανήτου ἔμπλεως δειγῶν καὶ κακοπαθείας. Στερήσεις, νόσοι, πέριπέτειαι φυσικαὶ καὶ ἡθικαὶ, συγκρούσεις, πόλεμοι, ἐπαναστάσεις. Τί τούτων μεῖζον κακόν; Ἐντεῦθεν ἡ μόνη ἀλήθεια ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἡ μόνη πραγματικότης, τυγχάνει ἡ δδύρη. Αὕτη δὲν εἶνε μόνον προσωπική, ὑποκειμενική, ἀλλὰ καθολική, ἀνθρωπίνη. Ὁ ἀνθρώπος ἐγενήθη δυστυχής. Κατ' ἀκολουθίαν, πρὸς τί ἡ ζωή; Καθ' ᾧ περίπτωσιν αἱ ἡμέραι διαδέχονται τὰς νύκτας καὶ αἱ νύκτες τὰς ἡμέρας κατὰ τὸν αὐτὸν ρυθμόν, μὴ δυνατοῦ ὅντος διὰ τὸ ἀνθρωπίνοι γένος να ἀραφωνήσῃ μᾶς τῶν ἡμερῶν: Αὕτη ἡ ἡμέρα εἶναι εὐτυχής διὸ ἐμέ! Καὶ τίς δὲ βεβαιῶν, διτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη θὰ παρέλθῃ ἀνέφελος καὶ ἀξιομακάριστος; Ἐν σύννεφον εἰς τὸν δρῖζοντα ἐν μέσῳ τῆς γαλήνης καὶ τὸ σύννεφον τοῦτο προαγγέλει ἐπερχομένην καταιγίδα.

Ἐν τῇ ἀκαταπαύστῳ ταύτῃ ἐναλλαγῇ ἐξελίσσεται δὲ φυσικὸς κόσμος. Γαλήνη, νηγεμία, αἰθρία, καταιγίδες καὶ σκοτία. Ἀνάλογον τι συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Υγίεια, νόσος, νεύτης, γῆρας καὶ τὰ παρεπόμενα, ἐπὶ τέλους δὲ θάνατος, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ παντὸς δεινοῦ, ἀνυπαρξία, ἀναισθησία. Ποῖον τὸ κρείττον; Αἰωνία ψυχικὴ γαλήνη ἢ ἐφίμερος τετα-

οργμένος βίος, ή ἀπολύτωσις ἀπὸ αὐτοῦ, κατάπιεν
σις τῆς ὁδύρης; Αὕτη η εὐτυχία τὸ Νιοβατᾶ.

Τὸ ἐγώ κατ’ ἀκολουθίαν, ὁ ἄνθρωπος ζῶν, δια-
νοούμενος, αἰσθανόμενος, τυγχάνει τὸ μέγιστον τῶν
δεινῶν. Τούτου η καταντεορή εἶνε τὸ κατ’ ἔξοχὴν
εὐκταῖον, δπερ καθῆκον ἔχει νὰ ἐπιδιώκῃ ὁ σοφός.
"Ηδη πρὸ τῆς **Στοᾶς** η βουδιστικὴ ἀντίληψις κατε-
νόησε τὴν μηδαμινότητα καὶ τὴν ματαιότητα τῶν
ἄνθρωπίνων πραγμάτων. Ἀταραξία· οὗτος ὁ κλῆ-
ρος τοῦ σοφοῦ, δι’ καθῆκον ἔχει νὰ ἐπιδιώκῃ ἐπὶ
τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ ἀταραξία εἶνε προπαραπτευὴ
τοῦ Νιοβατᾶ. Τὰ πάντα ἐφήμερα καὶ ἀλλοπούσαλλα,
η ἐλαχίστη μακαριότης προπαραπτευάζει γέαν, ἐπω-
δυνωτέραν ὁδύνην. Αὕτη τυγχάνει η πραγματικὴ κα-
τάστασις τοῦ ἐπιγένουν ἀνθρώπου· η ἄριγησις αὐτοῦ,
ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας, τῆς χειροδικίας, δέοντος ἡ ἀπο-
τελέση τὸν τελικὸν σκοπὸν τοῦ ἀνθρωπίνου διντος
Τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι, τὸ μὴ νοεῖν, τὸ μὴ κρίνειν;
εἶνε η ὑψίστη τῶν δυνατῶν εὐδαιμονίων.

"Ο ἄνθρωπος οὐδὲν ἐνεργεῖ ἐν πλήρει ὑποκειμε-
νικῇ ἐπιγνώσει· ὑπόκειται καὶ διατελεῖ αἰχμάλωτος
τῶν καρόνων τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας. Τὸ ἐγώ
αὐτοῦ τυγχάνει ἀμυδρὸν ἐν τῇ κατανοήσει· δλίγον
ἀφίσταται τοῦ ἐγώ τῶν λοιπῶν εἰδῶν τοῦ ὁργανικοῦ
κόσμου, παρ’ οἷς η αἰσθησις κέκτηται ἐλαχίστην
ἐνέργειαν καὶ λειτουργίαν· ψυχὴ καὶ σῶμα τυγχάνου-
σιν ἀλληλένδετα, ἀλληλέγγυα· η ψυχὴ ὑφίσταται τὴν
ἐπενέργειαν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ σώματος, δπερ

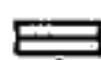
ἐπίσης στεφεῖται πάσης ἔλευθερίας, βουλήσεως, ἐγεργείας. Ἀμφότεραι αὗται αἱ ἀνθρώπιναι ὑποστάσεις εἴτε ἀνεξάρτητοι ἀλλήλων. Αὐτὴ η παγκόσμιος ψυχὴ δὲν ὑφίσταται· εἴτε δύναμις μόνον κινούμενη καὶ λειτουργοῦσα, κατ' αἰωνίους καὶ ἀπαραβάτους κανόνας, καθ' ὃν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ δύναμις ἐν τῷ κόσμῳ δύναται ν' ἀντιδράσῃ, καὶ μάλιστα η δύναμις τοῦ ἐλαχίστου πάντων τῶν εἰδῶν τοῦ ὁργανικοῦ κόσμου, τοῦ ἀνθρώπου. Εἶτε ὅντος κάλαμος, σαλευόμενος ὑπὸ παντοίων ἀνέμων καὶ δυνάμεων, ἐπὶ τέλους ὑποκύπτει ἐκμηδενίζομενος πρὸ τῆς είμαρμένης, τῆς ἀγάγης.

Τὰ πάντα ἔρχονται καὶ παρέρχονται· ἐναλλάσσονται, ἀνεν ἀνωτέρας δημιουργικῆς κατενθυνούσης δυνάμεως, διακανονιζούσης. Θεὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ὑφίσταται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει δύναμις, ἐπιτάσσουσα περὶ τοῦ ποιητέου καὶ τοῦ μὴ ποιητέου. Ήρδε τὸ ὑπέρτατον συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ποιητέον εἴτε τὸ καθοδηγοῦν αὐτὸν πρὸς κτῆσιν τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως, διὰ τοῦ Νιοβανᾶ· δὲ λεγόμενος Θεὸς εἴτε ἀδιάφορος, δὲν ὑφίσταται πράγματι· η συγείδησις εἴτε συγκεχυμένη, ἄγνοια τὸ πᾶν, καὶ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ταύτῃ ἐξελίσσεται δ ἀνθρώπιος βίος, ὡς ἐκ τούτου κατάμεστος θλίψεων, ἀποριῶν καὶ δδύνης. Μόνον η ἀπαλλαγὴ ἀπὸ αὐτοῦ εἴτε τὸ εὑπήτατον τέρμα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἀπομακρυνούμενης πάσης συνειδήσεως, ἀλλὰ καὶ δδύνης.

Πρὸς καταπολέμησιν τῆς δδύνης μία καὶ μόνη ὑφίσταται ἐνέργεια, η ἀρνησις, καταπολέμησις τῆς

ζωῆς· ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ ἄληθινὴ εὐδαιμονία. Εὐθανασία! ὁ ἐπιτυγχάνων αὐτὴν ἐν τῇ ζωῇ τυγχάνει ὁ μακαριώτατος· τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τοῦτο καθῆκον ἔχει ὁ ἀνθρωπός νὰ κατανοήσῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ τὰς ἐνεογείας, κατὰ τὸ δυνατὸν καθιστάμενος ἄξιος νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν ἀδύτων αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἀρχεταῖ ἡ μακαριότης καὶ ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἡθικῇ συναισθίσει. Ὁ αἰσθανόμενος, διαμούμενος υλίζεται· τούταντίον δὲ μὴ αἰσθανόμενος εἶνε εὐτυχῆς. Τὸ Νιοβαρᾶ κατ' ἀκολουθίαν εἶνε ὁ τόπος, τὸ ἄσυλον τῆς ὑψίστης εὐδαιμονίας.

Ἡ πεσσιμιστικὴ αὕτη ἀντίληψις τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρωπίνων δύντων, τῆς ἱστορίας, τοῦ δοῦται καὶ λαβεῖν, εἶνε τὸ σύνολον καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς βουδιστικῆς διδασκαλίας. Γένηνημα, ἀλλὰ καὶ τελειοποίησις τοῦ βραχμανισμοῦ, τυγχάνει μία τῶν τελειοτάτων ἐποπτειῶν τῆς φύσεως, τῆς κοινωνίας, τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἱστορίας. Διὸ αὐτῆς ἀνεγεννήθη μέγα τμῆμα τῆς χώρας, ἀπὸ τοῦ βραχμανικοῦ ληθάργου,

Συμφώνως πρὸς τὸ πιεῦμα τῆς βουδιστικῆς διδασκαλίας, ἀγαθότης καὶ κακία, ἀρετὴ καὶ φαυλότης ὑφίστανται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κατ' ἐπίφασιν μόνον· ἐν τῇ πραγματικότητι, ἐν τῇ κοινωνικῇ λειτουργίᾳ, τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων ἀποτελεῖται ἐκ μωρῶν,

ἔλαχίστην κεκτημένων συνείδησιν ἔαυτῶν καὶ τῆς ἀποστολῆς των. Μόρον δ. σοφὸς ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτοῦ κατανοήσει ἔξασκεῖ τὴν ἀρετήν, οὐχὶ μὲν ἐπάγγελμα, ἀλλ' ὡς ἀντίληψιν. Δὲν μισεῖ, δὲν ἔχθαιρει, οἰκτείρει. Ὁ οἰκτος τυχάκει ἢ ὑψηλὴ ἰδιότης τοῦ σοφεῦ.
 Ἐν τῷ οἴκτῳ λειτουργεῖ ἢ ὑπεροτάτη δικαιοσύνη καὶ καλοκαγαθία.
Ο οἰκτος κατευγάζει τὰ ἀνθρώπινα σάθη, σίπτει τὸ βάλσαμον ἐπὶ τῆς ὁδύνης, καθίστηται τὸν οἰκτείνοντα ἀνθρώποιν ὑπέροτερον, προπαρασκευάζει αὐτὸν εἰς τὴν αἰτούντων ἀπολύτωσιν. Ἡ γυναικὶ ἥρεινικαὶ τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καθίκουτος, τοῦ κλήρου τοῦ σοφοῦ καὶ τοῦ δούλου, εἶναι ἡ ὑπεροτάτη εὐδαιμονία· δ. θάνατος, ἢ ἀπὸ τῶν δεινῶν ἀπαλλαγῆ, ἀποκαθίστησι πληρεστέρων τὴν γυναικὴν ἥρεινικα.
 Εἶνε τὸ μοιραῖον Χαρακίδι. Ὁ λαμβάνων ἀπόρρασιν νὰ ἐκτελέσῃ τοῦτο πρὸ τῆς πεπομένης ὥρας τῆς ἀπολυτρώσεως, ἐπισπεύδει τὴν ὥραν τῆς πλήρους μακαριότητος. Ἡ αὐτοκτονία αὕτη, φυσικὴ καὶ ἡθική, πνευματική, δὲν δύναται νὰ καταδικαιοθῇ, φέσι συμβαίνει ἐν τῇ ἀντίληψει ἄλλων θρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν συστημάτων, ἐπιβάλλεται μάλιστα. Σοφὸς ἢ μὴ σοφός, διανοούμενος ἢ παράφρων, ἀπολυτρούμενος τῶν δεινῶν καὶ τῆς ὁδύνης τοῦ ἐπὶ γῆς βίου, ἀπολαύει θάττον. ἢ βράδιον τῆς ὑψίστης καὶ ἀνθρώπων εὐδαιμονίας.

Ἀριστοκρατικὴ ἀντίληψις τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, προστὴ μόνον εἰς τὸντες ἐπαΐστας καὶ τοὺς διανοούμενους. Τὸ πολὺ πλῆθος δὲν δύναται τὸν

ἐπικοινωνήσῃ πρὸς τὴν ὑπερβατικὴν ταύτην καὶ μεταφυσικὴν ἰδεολογίαν. Ἡ Ἰνδική, ή Ἰαπωνία, πᾶσα ἄλλη κοιτίς ἀνθρώπων, ἐν ᾧ ἔσχεν ἐπικράτησιν μερικὴν ἢ γενικὴν ὁ Βούδας, δὲν κατέρριψαν τὸ ἀποκρυπτακτικόν τὸ μῆρον γματικόν τοῦ συνειδήσει αὐτῶν, νὰ καταστήσωσιν ἱστορικήν πραγματικότητα.

Ἄλλα καὶ ἡ πραγμάτωσις αὐτοῦ, ἀποστεροῦσα τὸν ἀνθρώπου πάμπτης ἐλευθέροας βουλήσεως, θὰ ἔργουτεν αὐτὸν εἰς τὰ ζοφεῦδα ἄδυτα τοῦ ἱστορικοῦ Νιοβαρᾶ. Τίς ὁ πκοπός;

Ἡ μηδοστεροπικὴ ἀντίληψις τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττοῦ φωτεινότερο. Μείζων ἡ αἰσιοδοξία ἐπὶ τῶν δριπεδίων τοῦ Ἰοάννου. Ὁ ἀρατέλλων ἕγκλος εἶναι ζωητρόδος ἀστῆρ, ὁ φωτίζων καὶ θεοματίων τὸν ψρυγανικὸν καὶ τὸν ἀνδρογαντον κόσμον ἀλλ᾽ ὁ ἕγκλος οὗτος, ὃς ὁ Πέρσης καθέκαστην ἐν τῇ ἐνίμνῃ αὐτοῦ προστενχῇ ἐπικαλεῖται, εἶναι τυρλὸς καὶ κωτός, ἀδιάφορος καὶ ἀραιόθητος πρὸ τῶν σύμριοδῶν αὐτοῦ καὶ τῶν παθημάτων. Ἡ ἐγχώριος ποίησις, ἡ κατ᾽ ἔξοχὴν ἐκδηλοῦσα τὴν συνείδησιν παντὸς λαοῦ, τὰς τέωρεις καὶ τὰς πικοίας, εἶναι πλήρης θρήνων καὶ παραπότων ἐπὶ τῇ ἀθλοτητῇ τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων. Ἀγαθὸν δὲίσις ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο θὰ ἥτο πραγματικόν, ἀν δὲν συνεγίγνυτο μετὰ τοῦ κακοῦ. Καὶ δὲν ἥδυρατο ὁ θεός ἀπὸ τῆς πρωτης ἡμέρας τῆς δημιουργίας νὰ ἔξωσῃ τὸ κακόν ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γέρους; Ἐν τῷ Ισολογισμῷ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς διδύνης ὑπερβάλλει κατὰ

ποσὸν καὶ κατὰ ποιὸν ἡ τελευταία. Αὕτη τυγχάνει ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων. Ἀποτυχία κατ’ ἀκολουθίαν τυγχάνει ἡ ἀνθρωπίνη δημιουργία. Καὶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ προμηθιμούνθεντος Πέρσου ποιητοῦ, δὲ Θεὸς, δὲ ζωογόνος ἀστῷ, ἐδημιούργησε τὸν ἀνθρώπον, ἀδιαφορῶν περὶ τῆς εὐτυχίας ἢ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, τὸν ἔπλαστρον ποὺς τὸν σκοπὸν γὰρ τὸν καταπρέψῃ, κατέσπησεν αὐτὸν παίγνιον ἴδιοτεόπου κακεντοεγείας.

Η αὐτὴ πνοὴ ἀπαισιώδοξίας καὶ θλίψεως κατατρύχει τὸν τοῦρ καὶ τὴν συνείδησιν ἀπάντων σχεδὸν τῶν πεπολιτισμένων λαῶν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων αἰώνων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνικὸς κόσμος ἐν τοῖς πρώτοις ἐκήρυξε τοῦτο ποικιλοτεχόπως διὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ πνεύματός του: Φθονεόδν ἐστὶ τὸ θεῖον. "Ον περ φιλοῦσι Θεοί, φηγήσει νέος. Ἐπάμεροι· σκιῆς δύναο ἀνθρώπος. Κραυγαὶ σπαραξικάρδιοι περὶ ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίων πραγμάτων. Η δδύνη, μόνον αὕτη, εἶνε ἡ αντιφράστη τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς· ἀγαθὸν τὸ ζῆν, ἀλλὰ τὸ μὴ ζῆν κατεῖτο. Τίνα λόγον ἔχει ἡ ζωή, τοῦ θείου φθονούντος τὴν ἀνθρωπίην εὑδαιμονίαν; Οἱ θάνατος εἶνε ἡ μόνη ἀπολύτιστη τοῦ ἀνθρώπου, δοτις οὐδὲν ἄλλο τυγχάνει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἢ διειδον μόνον εκιῶδες, χίπαιοι, οὐδὲ τὸ ἔλαχιστον κατακείπετον ἵχνος διαβάσεως ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν δακρύων. Η ἀθλιότης, ἡ κακία, ἡ ἀδικία, ἡ ἄλλοφροσύνη συνοδεύουσι τὸ ἀνθρωπικόν γένος ἀπὸ γενετῆς

μέχρι τέλους τοῦ βίου. Κατὰ μορφὴν μόγον, κατ’ ἐπί-
φασιν, δὲ Ἑλληνικὸς κόσμος εἶναι αἰσιόδοξος· κατ’ οὐσίαν
οὐχί. Καθ’ δλας τὰς φάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ θαύματος
ἡ αἰσιοδοξία τυγχάνει ὑπόκρισις· πράγματι κυριαρχεῖ
ἡ ἀπαισιοδοξία.

“Οἱ ιονδαικοὶ λαὸς ἔχαρακτηρίσθη ἐπανειλημέ-
νως ὑπὸ φιλοσόφων καὶ γυναικούγων ὡς ἐμφορούμε-
νοι αἰσιοδοξῶν ἀγτιλήγρεων, ἀλλ’ ἐν τῇ θεοφορίᾳ αὐ-
τοῦ ἐξελίξει κρατεῖ ἐπίσης· ἡ ἀπαισιοδοξία. Ἀπὸ τοῦ
Ιἱὸς μέχρι τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ μίαν καὶ μόνην ἐκβάλ-
λει κραυγὴν ἀπογράψεως καὶ διδύτης: **Ματαιότης**
ματαιοτήτων. Εὐνυχία. Ἀλλ’ αὕτη εἶναι φάντασια
μόγον κατ’ ὄναρ πνοέσποντος ἥγκεφάλου, ὑποτιθε-
μένη γυναικογικὴ κατάστασις. Ἐν τῇ πραγματικότητι
δὲν υρίσταται αὕτη. Οἱ πρωτόπλαστοι, ἐκδιωχθέντες
ἐκ τοῦ παραδείσου ἐπὶ παραβάσει τῆς θείας ἐντολῆς
τοῦ μὴ φαγεῖν ἐκ τοῦ ἔνδου τῆς γυνώνεως, κατεδικά-
ισθήσαν ἀγενκλήτως εἰς τὴν διδύτην καὶ τὴν κακοδαι-
μοίαν. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐμφανίσεως
τοῦ ἀνθρωπίνου γέρους ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου πλανήτου
κλῆρος αὐτοῦ ἡ συμφορά, τὸ κακόν. Ἄδαμ καὶ Εὔα
ἄνοχοι πρὸ τοῦ δημιουργοῦ. Οἱ Κάιρ, δὲ πρῶτος οἰ-
κιστής πόλεως, ἄνοχος ἀδελφοκτόνος· σειρὰ ἀτελεύ-
τητος ἀγορίας καὶ ἔγκλημάτων. Πρὸς τί πάντα ταῦτα;
Δὲν ἥδυνατο δὲ Θεὸς ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ποφίᾳ καὶ
προνοίᾳ νὰ προΐδῃ τὸ κακόν καὶ νὰ δημιουργήσῃ
τὸν ἀνθρωπον δίκαιον καὶ ἀγαθόν; Τοιοῦτο ἀποτεί-
νει ἔργωτημα οὗτος κατὰ πᾶντα στιγμὴν εἰς ἑαυτόν.

Τιμωρεῖ τὸν κακοποιὸν τὸ θεῖον, ἀλλ' ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἄγαθοῦ καὶ τοῦ δικαίου; Εἶνε τὸ αἰώνιον πρόβλημα τῆς Ἰουδαϊκῆς συνειδήσεως ἐν τῇ πραγματικότητι σκοτοδίνης.

Πανθεῖαι, πολυθεῖαι, μορφεῖαι δὲν κατορθοῦσι γὰρ λύσωσι τὸ ἀπόσχητὸν τῆς εἰμαρτύρης. Καθ' ἑκάστην στιγμὴν τοῦ βίου αὐτοῦ δὲ ἀριθμωπος ἐμφανίζεται ἀρτιμέτωπος τοῦ θείου, ὑποτάσσεται μοιραίως, υπόδουλοῦται, οὐδεμίᾳ δὲν αὐτὸν ἔλπις σωτηρίας.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ

Κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν ταύτην περίοδον τῆς ἀρχαιοπότητος, καθ' ᾧ αὗτη διανύει ἐπικίνδυνον κοίτην, ἐξ ἣς ἀπειλεῖται ἡ ἀπόλεια τῶν κτηνθέντων ἐπὶ αἰῶνας ἄγαθῶν; αἱ δὲ ἀξίαι, ἡθικαί, πνευματικαί, κοινωνικαί, καταπίπτουσιν ὑσιγμέραι, ἢντος ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς ἴστορικῆς σκηνῆς τέος κόσμος, ἀγνοῶν καὶ ἀργούμενος πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐδημονογήθη κατὰ τὸ παρελθόν, ἀδιάλλακτον διεξάγουσιν ἀγῶνα ἐπικρατήσεως αἱ δύο αὗται ἀντίπαλοι δυνάμεις τῆς ἴστορίας, ἡ αἰσιοδοξία καὶ ἡ ἀπαισιοδοξία. Τὸ κακόν καὶ τὸ ἄγαθὸν ἀμιλλῶνται. Ὁ Ξανθὸς Ἀπόλλων παρέδωκε πάλιν πτερύγια τῆς Ἰουδαϊκῆς εἰς τὸν πολεμοχαρῆ τοιούτοις. — ηρά, οὐάλασσα, δὲ ἐγκέροτος κόσμος χοησιμοποιοῦνται καθ' ἑκάστην πρόσος διεξαγωγὴν τοῦ μεγάλου φρονικοῦ ἄγαργος, κατ' ἐπίγρασιν πρόσος κατί-

οὐχοιν τῶν ἀνθρωπίνων θεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς
ἰδιομίας, τῆς ἀλληλεγγύης τῶν λαῶν, ἐν τῇ πρα-
γματικότητι πρὸς κτῆσιν εὐτελεστάτων οἰκογομικῶν
συμφερόντων.[¶] Εν τοῖς κόλποις μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς
οἰκογενείας, τῆς πατρίδος, τὸ ἀτομον ζητεῖ νὰ καθυ-
ποτάξῃ τὸ σύνολον, καὶ τοῦτο ἀντιποδόφως ἐπιδιώκει
τὸ ἀπορροφήσιν καὶ νὰ ἐκμηδενίσῃ ἔκεῖτο. Καὶ τοῦ
πατρὸς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ Γίγαντες καὶ
οἱ Τίτανες ἔξαρέστησαν ἐκ τῶν ὑποχθονίων αὐτῶν
ἐγδιαιτημάτων. Ἡ ἀνθρωπότης, ἡ κοινωνία, ἡ ιστο-
ρία ἀποκηρύζονται ὑπὸ τῶν προφήτῶν τῆς γέας ιστο-
ρικῆς ἔξελίξεως. Ἡ μέλαινα Νὺξ ἀρτικαθίστησε τὴν
αἰθρίαν ἡμέραν. Πιεῦμα καταστροφῆς καὶ ἔρημο-
σεως περιφέρεται ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑδρύγειον σταῖς.

Τὰ αὖτα καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς γέας ταύτης
κοίσεως, ὃποιαν σχαδίζει τὸ ἀνθρώπινον
γέρος, κατάπληκτον πρὸ τοῦ ἐπαπειλουμένου κινδύ-
νου γενικωτέρας καταστροφῆς, γέας ἐπιδρεπῆς Βαρ-
βάρων ἐκ τῶν στεπῶν τῆς Ασίας καὶ τῶν ἐρήμων
τῆς σκοτεινῆς Ηπείρου, ἐτὶ μᾶλλον ἵσως ἐκ τῆς κι-
τρίνης δμοφυλίας τῶν χωρῶν τοῦ ἀνατέλλοντος Ἡλί-
ου; Τὰ ἀγαγεάφω ἐνταῦθα, εὐελπιστῶν, δτὶ θὲν πα-
ρέλθῃ ἡ δογὴ Κυρίου ἀπὸ τῶν τυχῶν τῆς ἀνθρωπό-
τηος, ἐπανερχομένης εἰς τὰς παλαιὰς αὐτῆς σκέψεις
καὶ ἀρτιλήψεις.

* * *

Ο σύγχρονος κόσμος κυμαίνεται μεταξὺ δύο ἀν-
τιθέτων γυνχικῶν φενμάτων, τοῦ τῆς αἰσιοδοξίας καὶ

τοῦ τῆς ἀπαισιοδοξίας. Πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ παγκοσμίου πολέμου, πρὸ τῆς χρησιμοποιήσεως πάντων τῶν θεμιτῶν καὶ ἀθεμίτων δογάτων τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τὴν προϊστορικήν, τὴν πρωτόγονον κατάστασιν, ἡ συνείδησις τῆς ἀνθρωπίνης ἴσχύος, ἀποτέλεσμα τῶν ὑπερφυῶν ἀνακαλύψεων καὶ ἐφευρέσεων τῆς ἐπιστήμης τῆς φύσεως, κατ' ἀγάγκιν προύνκατεσν αἰσιοδοξίαν παθολογικήν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου. Πᾶσα ἀγτίθετος δύναμις ὥφειλε νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῶν νέων ἐκπολιτιστικῶν δυνάμεων, αἵτινες μόνοι διὰ τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως καὶ ἀλληλεγγύης τῶν ἀνθρώπων ἦδυναντο νὰ τύχωσι πραγματώσεως. Ὁ Πασιφισμός, ἡ διεθνής εἰρήνη, κατέστη τὸ εἴδωλον τοῦ διανοουμέρου. *El dorado.* Τοῦτο ἦτο τὸ ἰδεῶδες τῶν λαῶν, τῆς σκέψεως, τῆς ποιήσεως, τῆς αἰσθηματικῆς διειροπολίας. Συνειρώσεις καθίσταντο διημέραι καὶ κοινωνικαὶ δογατώσεις ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου πυὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Ἀλλ' ἐν τῷ βάθει τῆς ἴστορικῆς σκηνῆς καὶ εἰς τὰ παρασκήνια δαιμῶν τῆς κολάσεως ἐβυποοδόμει νέας καταστροφάς, ἐρημώσεις· ἔμελλε ν' ἀποδειχθῆ καὶ πάλιν, διὰ πολλοστὴν φροράν, δτε τὸ πρόβλημα τῆς ἴστορίας δὲν ἐξελίσσεται, οὐδὲ λύεται δι' εὐχῶν καὶ ἐπικλήσεων ὑπὲρ ταύτης ἡ ἐκείνης τῆς μεγάλης, δῆθεν γενεσιονούγοῦ καὶ ρηξικελεύθου, ἵδεας, δτι οὐχὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀληθεγγύη, κοῦφαι συλλίηρεις ἀρχοοχόλων ἐγκεφάλων, ἀλλ' ἡ ἴσχυς καὶ ἡ βία κανονίζουσι τὴν ἐξέλιξιν τῶν

ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ὅμεοεν δὲ ἐκπυρωσοκρότησις περιστρόφου εὖ τῇ πρωτεύοντῃ τέως ἡμιβαθάρου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος, ἀποδοθέντος εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόσοδον ὑπὸ μοραχικῆς, ἀλλὰ φιλοπροόδου κυβερνήσεως, ὅπως ἀπολύσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὅλα τὰ ἀκάθαυτα πάθη καὶ ἔργα, ἄτυκτα τέως διετέλουν λανθάνοντα ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ.

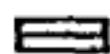
Κατὰ τὸν ἐναγῆ τοῦτον πόλεμον ἐξεδηλώθη ἐγραγέστερον πάντος ἄλλου προηγούμενον πολέμου τῆς Ἰστορίας ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πρὸς καταρόησιν τῶν πραγματικῶν αὐτοῦ συμφερόντων. Ἀνατόλη καὶ Δύσις, Βορρᾶς καὶ Μεσημβρία ἐκινήθησαν κατ' ἄλλήλων. Λευκοὶ κατὰ Μαύρων, Κίτρινοι κατ' ἀμφοτέρων ἀγεν τῆς ἐλαχίστης ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς αἰτίας ὑψώσαν χεῖρα κατ' ἄλλήλων ἀδελφοκτόνον.

Θρησκευτικὰ καὶ φιλοσοφικὰ συστήματα ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐμπολέμων. Τὸ κεράλιον καὶ ἡ ἐργασία, τέως ἀντίπαλοι κοινωνικαὶ δυνάμεις, συνεφιλιώθησαν ἐπὶ τῶν πολεμικῶν χαρακωμάτων ἐν τῇ φριβεοῷ ἀνθρωποκτονίᾳ. Παγκόσμιος ἀλλοφροσύνη. Ἀπαντες οἱ Διανοούμενοι τῶν ἐμπολέμων χωρῶν, τέως συναγωνισταὶ καὶ συνεργάται τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἀγῶνος τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπεκήρυξαν ἄλλιζλους καὶ ἐκαυτηρίσασαν ἐπὶ τῶν εἰδητικῶν χαρακωμάτων τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐπιστήμης. Παρέσυρεν ἄπικτας εἰς τὴν παραφροσύνην ἡ παγκόσμιος δίνη αὐτὴ ἡ θρησκεία παρέμεινεν ἀδρανής καὶ ἀδιάφορος, ἐὰν δὲν συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὴν ἀγαρούπισιν τῶν ἀν-

θρωπίγων παθῶν καὶ ἐνστίκτων· ἡ ποίησις, ἡ τέχνη, ἡ αἰσθηματικὴ ἴδεολογία προσεπάθησαν πάσῃ δυνάμει τὰ ἔξυπηρετήσωσι τὸ ἀκατάσχεστον μῆσος, τὸ ἐκσπάσαν μεταξὺ ἀδελφῶν καὶ δμοφύλων, διότι ἡ ἀρειανὴ δμοφύλια, εἰς ήν ἵδια ἀνήκουσιν οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἐμπολέμων λαῶν, ἐπρωτοστάτησεν ἐν τῇ πολεμικῇ σταδιοδρομίᾳ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΕΡΓΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΚΑΘΑΝΑΤΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ

Κατ’ αὐτίαν, ἐν τῇ πραγματικότητι, ἡ γίνη οὐδεὶς ἔστεψε τὸ μέτωπον τῶν ἐμπολέμων. Ὅπεροκόπωσις μᾶλλον τοῦ ἐρὸς ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ καὶ ἀπεδόθη ἡ εἰνθύνη τῆς πολεμικῆς συρράξεως, τῆς αἵματηγᾶς κρεονοργίας. Κλαίει δὲ τικηθείς, ἀλλ’ δὲ τικήσας; Θρηνεῖ καὶ οὗτος ἐπὶ τῶν ἐπιπωρευθέντων κοινωνιῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐρειπίων. Μετὰ τὴν γίνην, τὴν ὑποχώρησιν μᾶλλον, οἱ ἐγιπόλεμοι συνηρτήθησαν ἐπὶ τῆς πρασίνης τραπέζης τῆς διπλωματίας.

Σπαριώτατα ἐν τῇ Ἰστορικῇ ἔξελίξει τοῦ ἀνθρωπίου γένους, ἀφ’ οὗ χρόνου δὲ πολιτισμὸς αὐτοῦ ἐγαλούχηθη καὶ ἔξετρομφη ὑπὸ τὴν γοητευτικὴν Σειρῆνα τῶν μεγάλων ἴδεῶν καὶ ἀντιλήφεων, δὲ δαίμων τῆς καταστροφῆς ἐγεφαρίσθη τοποῦτον ἀπειλητικὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ἡ κούνιθησαν καὶ διεβεβαιώθησαν διὰ πάντων τῶν δρυγάνων τῆς διεθνοῦς δημοσιότητος θαυμαστὰ ἐπαγγελλαὶ περὶ τοῦ ἀνατέλλοντος νέου κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ αἰῶνος. Διὰ τῶν συνομολογηθεισῶν Σύνθηκῶν εἰσήγησε, συμφιλιώσεως καὶ ἀλλη-

λεγγύης τῶν λαῶν καὶ τῶν κοινωνικοπολιτικῶν αὐτῶν ὁργανισμῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ φιλανθρωπικοῦ κηρύγματος τοῦ Προέδρου Οὐίλσωνος ἐν τούτοις ἐπήρχοντο διάφορα ἀποτελέσματα. Ἐπεκυράτησεν ἐν τῇ διομολογίᾳ τῶν συνθηκῶν τούτων ἡ ἔγωπάθεια τῶν νικητῶν, τὸ μῆσος αὐτῶν πρὸς τοὺς ἡττημένους, κηρυχθέντας, ὡς εἰκός, ὑπενθύνους τοῦ τερματισθέντος πολέμου, ἢ τιμωρία αὐτῶν· τοῦτο ὑπῆρξε τὸ πρόγραμμα τῆς Συνδιασκέψεως τῶν νικητόρων Συμμάχων. Γαλλία, Μεγάλη Βρεττανία, Ιταλία ἐν τοῖς πρώτοις ἥξισαν γὰ τύχωσιν ὑπερμέτρου ἀποζημιώσεως ἐκ τῆς ἐπορειδίστου λαφυρογωγίας, εἰς ἣν κατέληξαν αἱ δημιουργηθεῖσαι συνθῆκαι κατὰ τὴν συνδιάσκεψιν τῆς εἰρήνης, αἵτινες καὶ ἐπεβλήθησαν διὰ τῆς στρατιωτικῆς βίας· ἡ ἀναισχυντία ὑπερεθεμάτισε πᾶσαν ἀρχὴν ἀρθρωπίνης αἰδοῦς. Τὸ κακὸν ἐνθουάμβευσε. Νέα ἀδικία κατίσχυσε καὶ ἐγεκαινίσθη ἐν τοῖς ἀνθρωπίοις χρονικοῖς· ἡ ἀδικία αὗτη θάττον ἢ βράδιον ἔξει τὸν ἀντίκτυπον αὐτῆς, καθ' ἣν ἡμέραν οἱ ταπεινυθέντες λαοί, συναισθανόμενοι τὸ πρὸς αὐτοὺς γενόμενον ἀδίκημα, ἐν τῇ ἀγαθωρῷσει αὐτῶν καὶ τῇ ἐνισχύσει, ἡθικῶς καὶ θλικῶς, θὰ ἐπιζητήσωσι τὴν ἐκδίκησιν. Πρὸν ἡ ἐπουλωθῶσιν αἱ ἐκ τοῦ καταπαύσαντος πολέμου πληγαί, δομοραῖος ἀγὼν θέλει ἀποτελέσαι τὸ ἔργον τοῦ προηγηθέντος.

Τοιοῦτος πολιτισμὸς δὲγ γέγει λόγοι ὑπάρξεως. Εἶνε τὸ συμπέρασμα τῆς ἡθικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἴδεολογίας τοῦ εἰκοστοῦ τούτου αἰῶνος.